

DE WARANDE

Eens was ik een mens
(Is this mankind)

Peter de Cupere

Geur in Context - Scent in Context

10.09.2016 - 22.01.2017

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

{ Doelen }

- de leerlingen kunnen intensief gebruik maken van de zintuigen
 - de leerlingen kunnen geconcentreerd ruiken
 - de leerlingen kunnen stil blijven staan bij wat je waarneemt, om er iets in te herkennen, om de sfeer te proeven, ...

onderwerp: geuren

materiaal: geurende voorwerpen in afsluitbare potjes of in dichtgeknoopte zakdoeken, afbeeldingen voor associaties (zie bijlage, beide reeksen kunnen hier gebruikt worden), evt. blinddoek

werkvorm / techniek: waarnemen van geuren en associëren

Belevingshoek/ervaringshoek: geuren waarnemen en associëren:

Vooraf: Vul een aantal afgesloten potjes met bvb. zeep, munt, ui, gras, verse bloemblaadjes, koffie, ... De geuren moeten niet overeen stemmen met de prenten die zijn afbeeld. (De inhoud mag hier evt. zichtbaar zijn) Zorg ervoor dat de potjes open kunnen. Print de afbeeldingen en plastificeer het voor hergebruik.

Leg de afbeeldingen op tafel.

Draai het deksel van potje 1 open en laat er een kleuter met gesloten ogen (of evt. geblinddoekt) aan ruiken.

Laat de kleuter die aan het potje heeft geroken het potje op de voor hem/haar bijpassende afbeelding plaatsen.

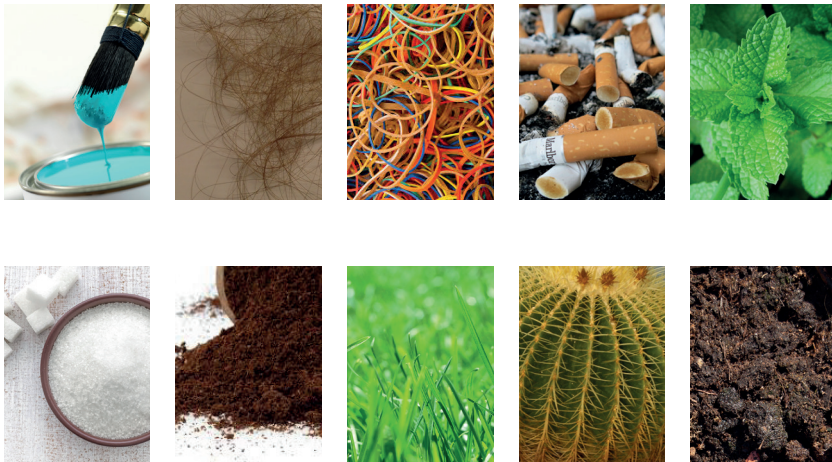
Er kunnen meerdere potjes op 1 afbeelding staan.

Nadien kan er een (kring)gesprek plaatsvinden. Laat de kinderen vertellen. Welke geur past bij welke prent? Hier is geen foute of juiste oplossing.

* tip: Leg papier, potloden, wasco's ... in de belevingshoek waarmee de kinderen vrijblijvend kunnen tekenen en kleuren vanuit hun ervaring.

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

{ Doelen }

- de leerlingen kunnen geconcentreerd ruiken
- de leerlingen kunnen stil blijven staan bij wat je waarneemt, om er iets in te herkennen, om de sfeer te proeven, ...
- de leerlingen kunnen communiceren met anderen over zintuiglijke indrukken
- de leerlingen kunnen ervaringen, gedachten, gevoelens koppelen aan wat wordt aangeboden
- de leerlingen kunnen een impressie aangrijpen om met jezelf te communiceren, je bewust te worden van wie je bent en wat je beweegt
- de leerlingen zien de relatie tussen onze activiteit en het werk van Peter de Cupere

onderwerp: geuren

materiaal: materialen met uiteenlopende geuren (koffie, steranijs, aarde, elastiekjes, peuken, suiker, munt, fruit, verf, stukje kaas)
+ afbeeldingen (2 reeksen in bijlage), bokaal (geblindeerd d.m.v. ballon of wikkel) of zakdoeken om de materialen in te steken, evt. blinddoeken

werkvorm / techniek: kringgesprek / waarnemen en associëren

Lesidee: geuren waarnemen / associëren:

Vooraf: Vul de afsluitbare potjes (of zakdoeken) met koffie, steranijs, aarde, elastiekjes, peuken, suiker, munt, banaan, verf en een stukje kaas. Verpak de potjes in een ballon of kleef er een wikkel rond zodat de inhoud niet zichtbaar is. Zorg ervoor dat de potjes open kunnen om er aan te ruiken. Print beide reeksen afbeeldingen (of vergroot ze uit als je met een grote groep werkt) en plastificeer voor hergebruik. Ga met de groep in een kring zitten.

stap 1: Leg het blad met de afbeeldingen (reeks 2) in het midden van de kring.

stap 2: Draai het deksel van potje 1 open en laat er enkele leerlingen met gesloten ogen (of geblinddoekt) aan ruiken (of geef door in de kring).

stap 3: Laat ze vertellen welke geur ze hebben waargenomen. Wat herken je? Waaraan doet de geur je denken?

stap 4: Aan welke afbeelding kan je geur koppelen? Wie zou de geur aan dezelfde afbeelding koppelen? Omwille van dezelfde reden? Wie zou de geur aan een andere afbeelding koppelen? Kan je daar iets over vertellen?

stap 5: Plaats de geur op die afbeelding.

Er kunnen meerdere potjes op een afbeelding staan.

Herhaal dit tot elk potje op een afbeelding staat.

* tip: Uit het voorgaande kringgesprek komen mogelijk ideeën voort om over te gaan tot expressie. (bvb. geuren uitbeelden/situatie uitbeelden waarmee ze de geur associëren)

* variant: Ga aan de slag met de afbeeldingen van reeks 1. Het verloop is gelijk aan bovenstaande oefening t.e.m. stap 3. Bij stap 4 is het de bedoeling is dat er letterlijk gekoppeld wordt aan de afbeeldingen. Ook hier worden de geuren op de afbeeldingen geplaatst. Bij deze variant staat op elke prent staat 1 potje.

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

{ Doelen }

- de leerlingen kunnen stil blijven staan bij wat je waarneemt, om er iets in te herkennen, om de sfeer te proeven (in plaats van voorbij te hollen aan prikkels)
- de leerlingen kunnen de werkelijkheid op een speelse manier benaderen
- de leerlingen kunnen gevoelig zijn voor de beeldspraak in de kunstzinnige expressie
- de leerlingen durven de eigen fantasie of verbeelding aanspreken en durven meegaan in de fantasie of de verbeelding van anderen

onderwerp: geuren

materiaal: gevonden materialen met uiteenlopende geuren, evt. potjes of zakjes om de materialen in te steken, woordenlijst in bijlage

werkvorm / techniek: taalspel - spelen met de inhoud of betekenis van woorden (associëren, verzinnen, woordspelingen maken, ...)
EN/OF klankspel - spelen met klanken, accenten, het melodische in de taal

bouwsteen: woordbeeld - de vorm van het woord (hoe het eruit ziet) versterkt de betekenis

* Lesidee: Variant i.f.v. taal:
Geuren benoemen met bestaande en fictieve woorden
+ typografische (*) uitwerking

Vooraf: Kringgesprek 'geuren waarnemen / associëren' op de vorige pagina.

stap 1: De leerlingen gaan binnen of buiten op zoek naar 'iets' met een bepaalde geur. De gevonden materialen worden verzameld in de klas.

stap 2: De leerlingen besnuffelen elkaars vondsten en trachten de geur ervan te benoemen. (aanvankelijk met behulp van de bijgevoegde woordenlijst)

stap 3: Elke leerling selecteert een geur (of evt. een prent uit één van de 2 reeksen) en gaat over tot brainstormen waarin hij/zij op zoek gaat naar een nieuw woord dat die bepaalde geur beschrijft. (bvb. wompelhompig, frizant, ...)

Welke klanken passen bij welke geur? Waarmee kan je de geur vergelijken (de geur is als ...)? Waaraan doet het je denken?

stap 4: Elke leerling kiest voor zich zijn/haar sterkste woord uit of combineert 2 woorden om te komen tot nieuwe woorden / betekenissen.

stap 5: Werk dit woord typografisch (*) uit op een A4, met materiaal dat past bij de geur.

Een geur kan bijvoorbeeld scherp zijn of zwaar, zwoel of juist heel fris en lichtig, ...

(*) typografie is de kunst van het vormgeven, zetten en drukken van tekst waarbij rekening gehouden wordt met lettertype, lettergrootte, witruimte, letterafstand, regelafstand, ...

* tip: Vanuit de associaties geur / woordklank kan je ook overgaan tot het produceren van geluiden.

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

{ Doelen }

- de leerlingen kunnen geconcentreerd smaken en ruiken
- de leerlingen kunnen over zintuiglijke indrukken communiceren met anderen
- de leerlingen kunnen de wereld onbevangen en met verwondering benaderen
- de leerlingen zijn nieuwsgierig naar het verrassend nieuwe in de wereld
- de leerlingen kunnen bepaalde ervaringen 'vernieuwd' en intenser beleven
- de leerlingen kunnen de relatie zien tussen deze activiteit en het werk van Peter de Cupere

onderwerp: geuren

materiaal: iets eetbaars met een uitgesproken smaak (bvb. een framboos, iets van kruiden ...), evt. blinddoeken

werkvorm / techniek: waarnemen van smaken met/zonder geur

* Oefening i.f.v. zintuiglijke beleving: Smaakbom met/zonder geur

Vooraf: De leerlingen zitten per 2. Woordje uitleg: 'Geur en smaak zijn zeer nauw met elkaar verbonden. Als je één van deze 2 zintuigen wegneemt, valt het andere ook weg.'

Test:

Per duo sluit één leerling de ogen (om het verrassingseffect te behouden), knijpt zijn/haar neus dicht en opent de mond.

De andere leerling legt de framboos of de kruiden in de mond van de leerling die zijn/haar neus dicht knijpt. Die leerling mag na een paar keer kauwen weer vrij ademen.

Wat gebeurt er? Is er verschil in smaak? Wat proefde je toen je neus werd dicht gehouden en wat gebeurde er toen je je neus los liet?

...

Kunst is altijd een aangelegenheid van de zintuigen geweest, maar doet vooral beroep op het visuele en het auditieve. De 3 andere gewaarwordingsmogelijkheden worden vaak verwaarloosd. Peter de Cupere brengt hier met zijn werk verandering in. Hij pleit voor een totaalbeleving van de kunst.

* *tip / suggestie: Vanuit deze proef kan een opdracht voor het maken van een smaak- of geurkunstwerk voortvloeien. Bvb. een eetbaar kunstwerk of een zeepschilderij, of ...*

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

Bijvoorbeeld:

regel 1: bedenk een geur (1 woord) - of neem het woord uit vorige activiteit

regel 2: zoek iets met die geur (een voorwerp, een plaats, ...) in twee woorden (mogelijk kan je spelen met rijm of alliteratie - niet erg als dat niet lukt)

regel 3: geef meer details in drie woorden (mogelijk kan je spelen met rijm of alliteratie - niet erg als dat niet lukt)

regel 4: voeg iets dat niet kan waardoor de situatie verandert (mogelijk kan je spelen met rijm of alliteratie - niet erg als dat niet lukt)

regel 5: sluit af met 1 woord (mogelijk kan je spelen met rijm of alliteratie - niet erg als dat niet lukt)

lavendel
ruiders suïet
vluchtig maar bedwelmend
flower power pimpel rood
uitgesproken

{ Doelen }

- de leerlingen durven de eigen fantasie of verbeelding aanspreken
- de leerlingen zijn gevoelig voor de beeldspraak in de kunstzinnige expressie
- de leerlingen kunnen de werkelijkheid op een speelse manier benaderen
- de leerlingen kunnen allerlei belevingsmomenten bij zichzelf opdiepen
- de leerlingen kunnen ongewone verbanden leggen tussen de voorstellingen of maken er niet-bestaande combinaties mee (associatief en divergent denken)

onderwerp: geuren

materiaal: prenten en woordenlijst uit bijlage, geurende voorwerpen

werkvorm / techniek: dichtvorm (een elfje, rondeel, zintuiggedicht, ...)

bouwstenen: klankbeweging - eindrijm, alliteratie

klankgebruik - aanwenden van klanken, intonatie, melodie (aa, oo, uu, ie, oe)

* Lesvariant i.f.v. taal / verbeelding: (klank)gedicht

Vooraf: Voorgaand kringgesprek 'geuren associëren'.

De leerlingen kiezen een geur, een woord dat een geur beschrijft (evt. uit de brainstorm of een bestaand woord, al dan niet uit de lijst) of een prent (uit bijlage) die hen het meeste aanspreekt.

stap 1: De leerlingen schrijven in een aantal zinnen op waarom de geur, prent, die zij uitkozen zo bijzonder is.

stap 2:

Toepassing voor oudere leerlingen:

Vanuit deze zinnen maken de leerlingen een gedicht. De leerkracht of begeleider kan een dichtvorm of bouwsteen opleggen: bvb. rijmen, alliteraties, ...

Het is belangrijk dat de klank van de gebruikte woorden overeenstemt met hun keuze (prent, geur, ...): Hoe zou een bepaalde geur klinken? Klinkt een aangename geur anders dan een onaangename geur?

Toepassing voor jongere kinderen: Geurenelfje

Hoe maak je een geurenelfje (5 regels, 11 woorden):

regel 1 = 1 woord

regel 2 = 2 woorden

regel 3 = 3 woorden

regel 4 = 4 woorden

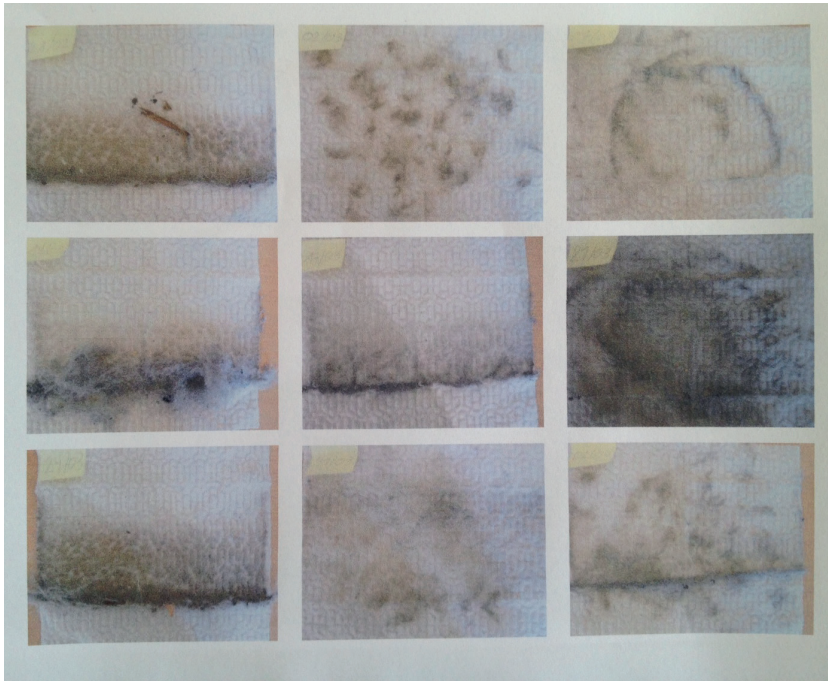
regel 5 = 1 woord

stap 3: De leerlingen dragen op gepaste wijze hun gedicht voor.

* tip: Vanuit de associaties geur / woordklank kan je ook overgaan tot het produceren van geluiden.

EENS WAS IK EEN MENS

Peter de Cupere

voorbeeld van een verzameling

{ Doelen }

- de leerlingen kunnen stil blijven staan bij wat zij waarnemen
- de leerlingen kunnen de wereld onbevangen en met verwondering benaderen
- de leerlingen kunnen zoeken naar een vormgeving die niet alledaags en voor de hand liggend is
- de leerlingen willen op een eigen manier uiten wat in hen leeft
- de leerlingen hebben aandacht voor wat er van kunstenaars te leren valt

onderwerp: geuren

materiaal: eigen verzameling

werkvorm / techniek: verzamelen en presenteren zodat de kracht van de verzameling versterkt wordt.

bouwsteen: compositie:

de verschillende objecten bewust een plaats in de ruimte geven (schikken, opstellen)

* Lesvariant i.f.v. geur als aanleiding voor een persoonlijke verzameling

Vooraf: Elke leerling brengt een voorwerp mee waaraan een (geur)herinnering gekoppeld is.

De leerlingen maken elk, vertrekkende vanuit die herinnering, een individuele persoonlijke verzameling (dateer je vondsten) en zorg voor een aantrekkelijke presentatie van je verzameling (oog voor detail, ludiek, ...)

Miniatuurverzamelingen kunnen in een doos gepresenteerd worden, voor 'grotere' verzamelingen bedenk je een oplossing (je mag bv. ook werken met foto's)

* suggestie / experiment: Doe deze oefening ook eens niet-visueel. Is geur te vangen? Hoe? (in een potje, absorberen, ...) Ga op zoek naar verschillende manieren om geuren vast te houden en maak hiermee een geurenverzameling.